

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hornické hudby na Kladensku

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0950
Kódování materiálu	VY_32_INOVACE_dej2_uhl15
Označení materiálu	uhl15_hudby.pdf
Název školy	Gymnázium Kladno
Autor	PaedDr. Zuzana Vlčková
Anotace	Materiál seznamuje žáka se specifickou historií hornických kapel na Kladensku.
Předmět	Dějepis
Tematická oblast	Těžba uhlí na Kladensku
Téma	Hornické hudby na Kladensku
Očekávané výstupy	Žák umí vysvětlit význam hornických hudeb na Kladensku s ohledem na jejich roli v životě hornické komunity.
Klíčová slova	Hudba, kapela, svátek, slavnost, uniforma
Druh učebního materiálu	Dokument pro samostatnou práci žáků
Ročník	6 - 9
Cílová skupina	Nižší stupeň osmiletého gymnázia, druhý stupeň základní školy
Ověřeno	05.06.2014, O3
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	
Literatura:	
[1] SKALNÍKOVÁ, Olga. <i>Kladensko: Život a kultura lidu v průmyslové oblasti</i> . Praha: ČSAV, 1959.	
[2] KOLEKTIV AUTORŮ. <i>DOBÝVÁNÍ UHLÍ NA KLADENSKU: (historie kladensko-slánsko-rakovnické pánve)</i> . Ostrava: OKD, a.s., Ostrava, 2006.	
[3] SEIFERT, Josef a Jiří KOVAŘÍK. <i>Doly, hutě a Kladno</i> . Kladno: Statutární město Kladno, 2013.	

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hornické hudby na Kladensku

Hudební život na Kladensku se rozvíjel v nejstarších dobách ve spojení s návštěvou školy a kostela.

První hornické kapely vznikly zřejmě na území Buštěhradského panství, kde se začalo dolovat již v 18. století.

Hornické kapely, původně malá hudební uskupení, vznikaly pro doprovod hornických zábav, ale také pro další rodinné příležitosti jako např. svatby, křty a pohřby.

Později byl vznik kapel iniciován také těžaři. Hudba reprezentovala těžařské společnosti také při církevních a stavovských slavnostech.

Závodní hornické hudby v druhé polovině 19. století:

1. Hudba Pražské železářské společnosti – Váňovská
2. Hudba c.k. privileg. Společnosti státní dráhy
3. Hudba dolů Buštěhradské dráhy
4. Hudba Mirošovského těžařstva

Hornické kapely byly financovány z příspěvků horníků a těžařských společností.

Hudebníci hornických kapel nosili uniformy (stejnokroje), které vycházeli ze slavnostního hornického oděvu. Každá kapela měla svůj kroj, který se lišil barevností a detaily.

Důležitou součástí oblečení byla čáka – klobouk ozdobený šňůrou, střapci a chocholem – ten byl z koňských žíní barvy bílé, červené, žluté nebo černé.

Později byly chocholy zhotovovány z bílého peří.

Další součástí kroje byla hornická blůza – perkytle.

Výložky límce byly ozdobeny stříbrnými lyrami.

Kalhoty byly černé, někdy s bílými lampasy, v létě bývaly kalhoty bílé.

Na oděv kapely měla často vliv i dobová móda.

Kapelník nosil dvourohý klobouk s bohatým chocholem z bílého nebo černého peří, k jeho uniformě často patřila také šavle.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tambora – hudbyvedoucího – charakterizovala taktovka – hůl ozdobená šňůrami a zakončená lesklou kovovou koulí, která byla poniklována nebo pozlacena. Přes prsa měl širokou šerpu se dvěma paličkami jako odznakem své hodnosti.

Hornické kapely vycházely ve svém nástrojovém obsazení z vojenských kapel. Velký rozvoj kapel nastal po zdokonalení dechových nástrojů v první polovině 19. století, které výrazově obohatily zvuk kapel.

Kapely v době své slávy měly více než 50 členů, ale vystupovaly i v menších uskupeních podle slavnostních příležitostí.

Typickými dechovými nástroji hornických kapel byly klarinety, trubky, flétny, křídlovky i lesní rohy. Dále měly kapely sekci smyčcovou a bicí.

Repertoár kapel lze rozdělit na skladby k poslechu a skladby taneční a pochodové.

V 19. století převládala v poslechových skladbách italská operní hudba.

Hornické kapely hráli také písně vlastenecké a lidové.

Lidové písně upravené kapelníkem byly přijímány obecně s velkým nadšením.

V repertoáru kapel byly také skladby českých skladatelů (Dvořák, Smetana).

Hudebníci hornických kapel měli i výsadní postavení v pracovním procesu – pracovali obvykle jen na ranních směnách, aby mohli cvičit a účinkovat při svatbách, pohřbech.

Nejrozšířenějším nástrojem a také nástrojem, který byl prvním ve výuce mládeže, byly housle.

Slavnosti a obřady

Hornické parády se konaly v neděli na sv. Prokopa 4. července, pokud připadl svátek na všední den, konala se paráda následující neděli. Místem konání bylo v Kladně na náměstí, kam pochodovaly průvody jednotlivých těžařských společností s kapelou.

Kulturní život byl také obohacen „výlety“. Hornické spolky organizovaly výlety s kapelami, na které přispívali účastníci finančně. Oblíbenými místy výletů byl les „Smouha“, Nouzov, údolí Kačáku, „Krnčí“ a další místa.

Hornické hudby hrály významnou roli i v utváření národního života. Hudebníci často hráli i v sokolských hudbách. Velký význam měly kapely v kulturním životě horníků, protože je seznamovaly s českou hudební kulturou.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Na přelomu 19. a 20. století hornické kapely postupně zanikly. Hudebníci dále hráli v menších hudebních uskupeních.

Kladenská filharmonie

V roce 1901 byla založena Kladenská filharmonie, která sdružovala hudebníky nejruznějších společenských vrstev a částečně nahrazovala zaniklé hornické hudby.

Středočeská filharmonie

Středočeská filharmonie vznikla z divadelního orchestru v roce 1915. Pod řízením Josefa Vašaty vystupoval tento orchestr i v zahraničí.

S oběma hudebními tělesy vystupovaly i významné pěvecké osobnosti (Ema Destinová, Marie Podvalová, Beno Blachut).

V dnešní době představuje hudební život v Kladně **Kladenský symfonický orchestr**, který je občanským sdružením.

Úkoly:

- 1) Vysvětlí, jakou roli hrály hornické kapely v životě hornické komunity.
- 2) Popiš uniformu hudebníka hornické kapely.
- 3) Vyhledej pomocí internetu historii kladenského hudebního života.